

Komparativna analiza bilješki uz financijske izvještaje triju malih poduzetnika

Jurić, Mihaela

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:468889>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**KOMPARATIVNA ANALIZA BILJEŠKI UZ FINANCIJSKE
IZVJEŠTAJE TRIJU MALIH PODUZETNIKA**
**(Comparative analysis of notes to financial statements of
three small entrepreneurs)**

Mentor:

izv.prof.dr.sc. Andrijana Rogošić

Student:

Mihaela Jurić

Split, rujan, 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Problem istraživanja	1
1.2. Cilj istraživanja.....	1
1.3. Metode istraživanja	2
1.4. Struktura rada.....	2
2. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI ZA MALE PODUZETNIKE U RH	3
2.1. Mali poduzetnici i Zakon o računovodstvu RH	3
2.2. Organizacijski i pravni oblici poslovanja malih i srednjih poduzeća	6
2.3. Okvir računovodstvenog izvještavanja za male poduzetnike	8
2.4. Financijski izvještaji malih poduzetnika	10
2.4.1. Korisnici financijskih izvještaja.....	11
2.4.2. Eksterno računovodstvo i objava financijskih izvještaja	12
2.5. Bilješke uz financijska izvješća	13
3. KOMPARATIVNA ANALIZA BILJEŠKI	15
3.1. Informacije o izabranim poduzećima	15
3.2. Usporedni prikaz bilješki.....	16
Bilješke uz bilancu	24
3.3. Izgled bilješki	25
4. ZAKLJUČAK	27
LITERATURA	28
POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA	30
POPIS TABLICA	30
SAŽETAK	31
SUMMARY	32

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Mihaela Juric,
(ime i prezime)

izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je navedeni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu, što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio navedenog rada nije napisan na nedozvoljeni način te da nijedan dio rada ne krši autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Split, 2023. godine

Vlastoručni potpis : MJuric

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Financijski izvještaji bi trebali vjerodostojno prezentirati financijsku sliku jednog poduzeća, a to se može ostvariti jedino istinitim i objektivnim predocjenjem poslovnih događaja i to u skladu sa određenim kriterijima koji se odnose na imovinu, obveze, kapital, prihode i rashode. Financijski izvještaji su: bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjenama kapitala, izvještaj o novčanom toku i bilješke uz financijske izvještaje.

Prema Zakonu o računovodstvu RH (NN 120/16. članak 19.) mali poduzetnici su dužni sastavljati bilancu, račun dobiti i gubitka i bilješke uz financijske izvještaje. Bilješke, iako ponekad zapostavljene, sadrže korisne informacije i detaljna objašnjenja određenih stavki te daju cjelokupnu sliku godišnjeg financijskog izvještaja jednog poduzeća. (Žager i Dečman, 2015.)

Primjenom određenih standarda izvještavanja osigurava se istinito i pošteno prezentiranje u financijskim izvještajima. Jedan od takvih standarda su i Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI) koji su temelj za sastavljanje izvještaja za male i srednje poduzetnike u Republici Hrvatskoj, a o kojima će biti više riječi u nastavku.

1.2. Cilj istraživanja

U ovom radu će se definirati što su mala poduzeća te kako Zakon o računovodstvu utječe na njihovo poslovanje. Također, bit će prikazani stari i novi kriteriji prema kojima su razvrstavana. Opisat će se tri financijska izvještaja koje mali poduzetnici moraju predati svake godine u financijsku agenciju. Detaljnije će biti prikazane bilješke uz financijske izvještaje, a čitatelju će se pokušati približiti njihova važnost u financijskom izvještavanju. Određene odluke, direktive i zakoni navedeni u tekstu koristit će za bolje razumijevanje financijskih bilješki. Također, dobit će se uvid o kvaliteti objavljenih bilješki triju malih poduzeća i zaključiti odgovaraju li one Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja.

Kao što je već spomenuto, bilješke uz financijske izvještaje bi trebale sadržavati dodatne podatke koji nisu prezentirani u bilanci i računu dobiti i gubitka. Uzimajući to u obzir, usporednom analizom bilješki triju poduzeća iz godine 2021. dobit će se predodžba o njihovoj kvaliteti.

1.3. Metode istraživanja

U radu će biti korištene sljedeće metode:

- metoda analize – u ovom slučaju analiza sadržaja
- metoda deskripcije – opisivanje elemenata neke cjeline
- induktivna metoda – povezivanje pojedinačnih opažanja u općenite sudove
- deduktivna metoda - opće utvrđene pravilnosti primjenjuju se na pojedinosti
- komparativna metoda – uspoređivanje činjenica

1.4. Struktura rada

Rad započinje uvodom gdje se pojašnjavaju ciljevi, problematika i metode rada. Teorijski dio rada odnosi se na financijske izvještaje malih poduzetnika. Opisani su uvjeti koje poduzetnici moraju ispunjavati kako bi bili svrstani u kategoriju malih poduzeća. Opisom računovodstvenih načela, standarda i zakonskih propisa, čitatelj će dobiti uvid u okvir financijskog izvještavanja za male poduzetnike. Opisana su tri financijska izvještaja koje mali poduzetnici moraju predati u financijsku agenciju za svaku poslovnu godinu, a pobliže su definirane bilješke i njihov sadržaj. Empirijski dio rada odnosi se na usporednu analizu bilješki triju malih poduzetnika. Slijedi zaključak i navođenje literature korištene u radu. Na kraju rada nalazi se popis tablica i grafičkih prikaza, a sažetak objedinjuje sve djelove rada u jednu lako razumljivu cjelinu za svakog čitatelja.

2. FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI ZA MALE PODUZETNIKE U RH

2.1. Mali poduzetnici i Zakon o računovodstvu RH

Mala i srednja poduzeća predstavljaju značajan dio gospodarstva Republike Hrvatske. Najčešći oblici njihovog pravnog organiziranja su obrt, društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) i dioničko društvo (d.d.). Da bi se osnovalo poduzeće, potrebno je uložiti temeljni kapital čija je visina određena Zakonom o trgovačkim društvima. (Žager i Dečman, 2015.)

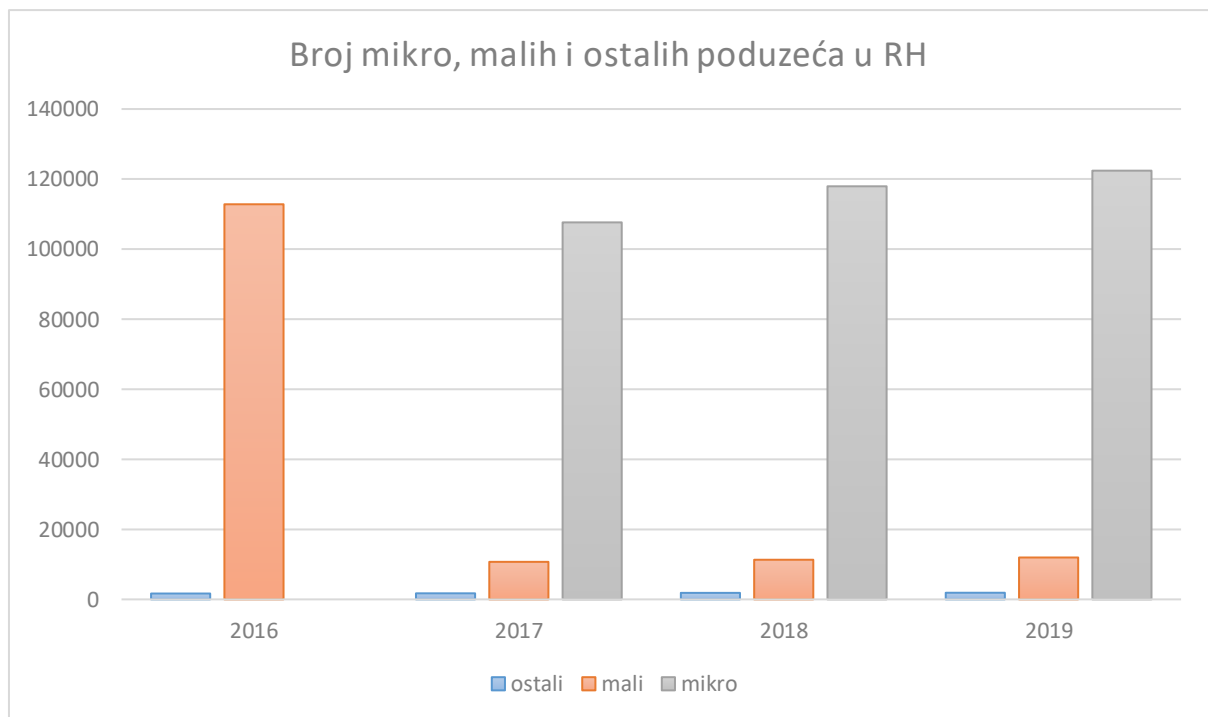
Zakon o računovodstvu Republike Hrvatske članak 3. (NN 109/2007), koji kaže da se poduzetnici razvrstavaju na male, srednje i velike, prestao je važiti 2015. godine kada je Hrvatski sabor donio odluku o proglašenju novog Zakona o računovodstvu (NN 78/2015). Do tada su poduzetnici razvrstavani ovako;

- Mali poduzetnici bili su oni koji ne prelaze dva od sljedećih uvjeta:
 - ukupna aktiva 32.500.000,00 kuna
 - prihod 65.000.000,00 kuna
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine 50
- Srednji poduzetnici bili su oni koji prelaze dva uvjeta za male poduzetnike, ali ne prelaze dva od sljedećih uvjeta:
 - ukupna aktiva 130.000.000,00 kuna,
 - prihod 260.000.000,00 kuna,
 - prosječan broj radnika tijekom poslovne godine 250.
- Veliki poduzetnici bili su oni koji prelaze dva uvjeta za srednje poduzetnike.

Međutim, Zakon o računovodstvu Republike Hrvatske članak 5. (NN 78/2015) donosi odredbu da se poduzetnici razvrstavaju na **mikro, male, srednje i velike**. Tako da ubrzo dolazi do nagle promjene u strukturi broja poduzetnika kada se uzme u obzir njihova veličina. To pokazuju podaci Hrvatske gospodarske komore (HGK) iz 2017. godine gdje se vidi nagli pad broja malih poduzetnika upravo iz razloga dodavanja još jedne kategorije veličine poduzeća – mikro poduzeća.

Grafički prikaz 1.

Ukupan broj mikro, malih i ostalih poduzeća Republike Hrvatske u 2016., 2017., 2018. i 2019. godini.

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti sa www.hgk.hr

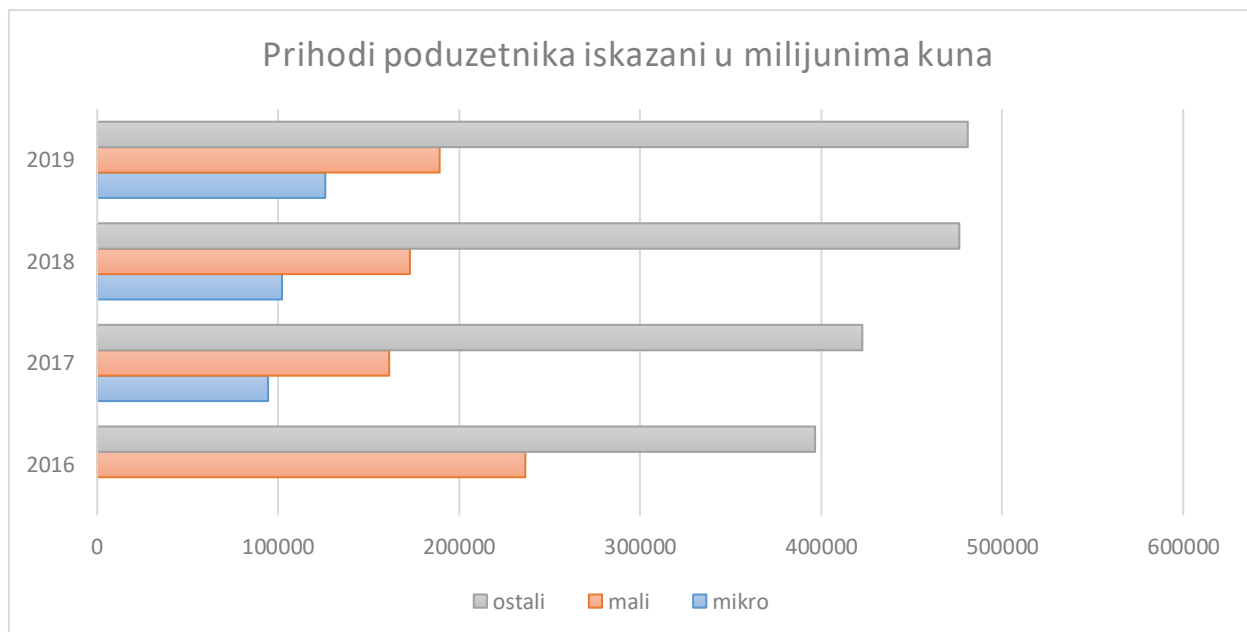
Grafički prikaz 1. prikazuje strukturu poduzetničkog organiziranja tijekom navedene četiri godine. 2016. godine Republika Hrvatska brojala je 112 809 malih poduzetnika, a sljedeće 2017. godine samo njih 10 717. Tada nova kategorija, mikro poduzeća, obuhvaćala je čak 107 635 od ukupnih 120 081 poduzetnika RH. Može se zaključiti da je velik udio poduzetnika koji je bio kategoriziran kao mali poduzetnik, donošenjem novog zakona prešao u grupu mikro poduzetnika.

Prema zadnjim dostupnim podacima HGK (za 2019. godinu) mikro poduzetnika je bilo 122 403, a malih poduzetnika 11 962. Međutim, ukupni prihodi malih poduzetnika (oko 190 mlrd. kuna) veći su od ukupnih prihoda mikro poduzetnika (126 mlrd. kuna) što je vidljivo u grafičkom prikazu 2. Prema tome može se zaključiti da gospodarstvo Republike Hrvatske uvelike ovisi upravo o malim poduzetnicima, a u prilog tome govori i Zakon o poticanju malog gospodarstva koji vrijedi od 1. siječnja 2017. godine.

U grafičkom prikazu 2., pod kategorijom „ostali“, ubrajaju se i veliki poduzeća čiji broj nije velik, ali svojim prihodima značajno pridonose gospodarstvu.

Grafički prikaz 2.

Prihodi poduzetnika iskazani u milijunima kuna za godine 2016., 2017., 2018. i 2019.

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti sa www.hgk.hr

Odluka o proglašenju Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/2022) također je utjecala na Zakon o računovodstvu RH. Uvođenje eura kao službene valute Republike Hrvatske zahtijevalo je prilagodbu pravnog okvira, što je dovelo do promjene brojnih propisa. Tako nastaje **Zakon o izmjenama Zakona o računovodstvu** (NN, 114/2022) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2023. godine. U članku 2. ovog Zakona navedeno je da se prilikom razvrstavanja poduzetnika mijenjaju pokazatelji, odnosno da se više ne koriste svote prikazane u kunama već u eurima. To dovodi do manjih promjena u iznosima koji, uz ostale kriterije, određuju veličinu poduzetnika.

U sljedećoj tablici usporedno su prikazani stari i novi kriteriji klasifikacije poduzetnika prema prethodno navedenom Zakonu.

Tablica 1.*Usporedni prikaz starih i novih uvjeta za klasifikaciju poduzetnika u RH*

PODUZETNICI	POKAZATELJI DO 31.12.2022.	POKAZATELJI OD 1.1.2023.
MIKRO – NE PRELAZE 2 OD 3 UVJETA	ukupna aktiva: 2 600 000 kuna prihod: 5 200 000 kuna prosječan broj radnika: 10	ukupna aktiva: 350 000 eura prihod: 700 000 eura prosječan broj radnika: 10
MALI – NE PRELAZE 2 OD 3 UVJETA	ukupna aktiva: 30 mil. kuna prihod: 60 mil. kuna prosječan broj radnika: 50	ukupna aktiva: 4 mil. eura prihod: 8 mil. eura prosječan broj radnika: 50
SREDNJI – NE PRELAZE 2 OD 3 UVJETA	ukupna aktiva: 150 mil. kuna prihod: 300 mil. kuna prosječan broj radnika: 250	ukupna aktiva: 20 mil. eura prihod: 40 mil. eura prosječan broj radnika: 250
VELIKI	prelaze 2 uvjeta za srednje poduzetnike	

Izvor: Prikaz autora. Podaci preuzeti iz Zakona o izmjenama Zakona u računovodstvu (2023).

Vidljivo je da su vrijednosti svota koje određuju kategoriju poduzeća ostale gotovo iste. Na primjer, 2 600 000,00 kuna podijeljeno sa srednjim tečajem konverzije 7,5345 jednako je 345 079,00 eura, što je, u ovom slučaju, zaokruženo na 350 000,00 eura. Također, kod uvjeta za mikro poduzetnike, prihod od 5 200 000,00 kuna u eurima bi iznosio oko 690 160,00. Zakonom je odlučeno zaokruživanje na 700 000,00 eura. Najveća razlika u iznosima odnosi se na kriterij za srednje poduzetnike čiji prihod umjesto dotadašnjih 300 milijuna kuna sada iznosi 301 380,00 milijuna kuna, odnosno 40 milijuna eura.

Vidljivo je da je kriterij prosječnog broja radnika ostao isti.

2.2. Organizacijski i pravni oblici poslovanja malih i srednjih poduzeća

Mala i srednja poduzeća organizirana su kroz različite načine pravnog organiziranja poslovnih subjekata, od obrtnika do dioničkih društava. Ipak, kada se spominju mala i srednja poduzeća, može se reći da su najčešći oblici pravnog organiziranja obrt, društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) i dioničko društvo (d.d.).

Obrt označava samostalno i trajno obavljanje neke gospodarske djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom ostvarivanja profita. Neke od posebnosti obrta kao pravnog oblika organiziranja su; samozapošljavanje, zapošljavanje članova obitelji, vrlo jednostavno osnivanje, samostalnost kod odlučivanja, porezne pogodnosti i zarada koja pripada samo obrtniku. Upravo zbog navedenih prednosti može se zaključiti da obrtništvo zauzima veliku važnost u malom i srednjem poduzetništvu. Ipak, postoji određeni nedostatak koji prati poslovanje obrtnika, a to je apsolutna odgovornost. Obrtnik za sve obveze iz obrta odgovara vlastitom imovinom, a ne samo imovinom koja pripada obrtu. Također, svi rizici poslovanja se prenose na obrtnika. Na primjer, teže mu je pronaći izvore financiranja i zaposliti kvalitetnu radnu snagu. Obrti mogu biti dobri za početak poslovanja i za obavljanje nekih djelatnosti koje nisu složene, međutim ako obrt dobro posluje i ima visoke prihode, najvjerojatnije će u budućnosti promijeniti svoj oblik organizacije poslovanja kako bi mogao napredovati.

Društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) je oblik organiziranja u kojem jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba ulaže novac, prava ili stvari u temeljni ulog u skladu s dogovorenim udjelom. Unosom navedenog, privatna imovina ulagača postaje imovinom društva te on više ne može raspolagati s njom kao s vlastitom. Ova društva imaju određenih prednosti u odnosu na obrt, poput ograničene odgovornosti za obveze društva i jednostavniji pristup izvorima financiranja. S druge strane, postupak osnivanja i prestanka poslovanja složeniji su u odnosu na obrt. Također, računovodstvena i porezna regulativa koju ove pravne osobe moraju primjenjivati nešto su zahtjevnije u odnosu na ranije spomenut oblik organiziranja.

Dioničko društvo (d.d.) osniva se prodajom dionica, a one se razmjenjuju za novac, stvari ili prava. Dionički kapital, za razliku od d.o.o.-a, podijeljen je u jednake djelove, a dioničari ostvaruju određena prava ovisno o broju kupljenih dionica. Zakonom i statutom društva zajamčena su prava dioničara poput upravljanja društvom i sudjelovanja u dobiti. Iako dionička društva imaju određenih prednosti u odnosu na društva s ograničenom odgovornošću, radi velikog broja i složenosti propisa koji reguliraju poslovanje, mala i srednja poduzeća češće se organiziraju kao d.o.o. (Žager i Dečman, 2015) To dovodi do zaključka da će najvjerojatnije samo velika poduzeća biti organizirana kao dioničko društvo.

Tablica 2.*Aktivna trgovačka društva prema pravno ustrojbenim oblicima po kvartalima 2022. godine*

Ustrojbeni oblik	2022.			
	III	VI	IX	XII
dioničko društvo	721	716	712	689
društvo sa ograničenom odgovornošću	100.979	103.401	105.510	102.011
jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću	35.164	36.811	38.245	35.154
javna trgovačka društva	182	181	182	175
podružnice inozemnih trgovačkih društava ili pojedinca	481	496	515	477
ostali pravno ustrojbeni oblici	137	138	137	121
obrt	97.685	100.080	101.409	102.153
UKUPNO	235.349	241.823	246.710	240.780

Izvor: DZS (2021).

Iz ovih podataka, koje je objavio Državni zavod za statistiku, vidljivo je da društvo s ograničenom odgovornošću zaista prevladava u ukupnom broju poduzeća Republike Hrvatske. Podaci su objavljeni po kvartalima, što znači da se odnose na kraj ožujka, lipnja, rujna i prosinca 2022. godine.

Broj dioničkih društava se smanjio; početkom godine aktivno je bilo 721 poduzeće, a krajem godine njih 689. Dionička društva, kao što je već spomenuto, najčešće su velika poduzeća, sa visokim prihodima i velikim brojem zaposlenih, pa zbog toga njih nema toliki broj kao d.o.o.-a i obrtnika. Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću također doživljava mali pad; 10 poduzeća manje na kraju 2022. godine. Javna trgovačka društva također bilježe pad, kao i podružnice trgovačkih društava. Jedino su obrt i društva s ograničenom odgovornošću brojčano narasla. D.o.o. bilježi porast sa 100 979 na 102 011, a obrt čak nešto i više; sa 97 685 na 102 153. Na temelju ovih informacija može se dobiti predodžba o strukturi pravno ustrojbenih oblika u Republici Hrvatskoj.

2.3. Okvir računovodstvenog izvještavanja za male poduzetnike

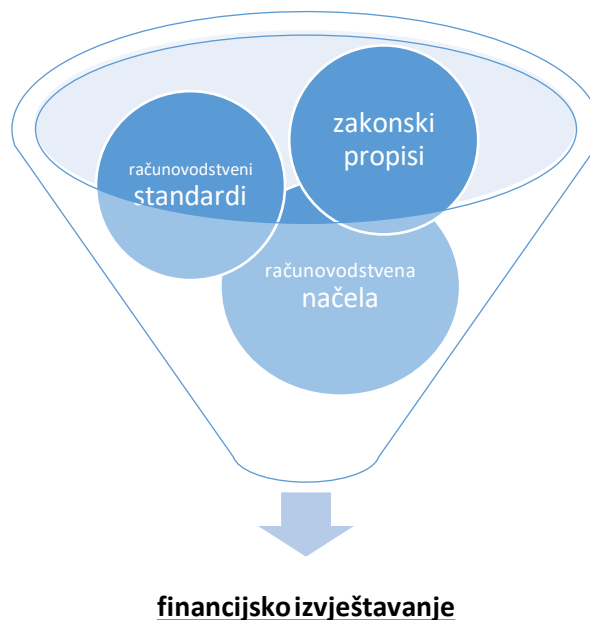
Pravila sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja za sve kategorije poduzetnika propisana su pomoću;

- računovodstvenih načela
- računovodstvenih standarda i
- zakonskih propisa.

Kako bi korisnik financijskih izvještaja dobio vjerodostojne informacije, one moraju biti sastavljane u skladu s definiranim pravilima. Stoga, kada se pregledavaju izvještaji, podrazumijeva se da su sastavljeni pomoću normativnog okvira kojeg sačinjavaju prethodno navedene tri stavke.

Grafički prikaz 3.

Okvir financijskog izvještavanja.

Izvor: Prikaz autora.

Žager i Dečman (2015) opisuju **računovodstvena načela** kao temeljna pravila koja se koriste prilikom izrade financijskih izvještaja. Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (NN 86/2015) definira ih kao načela u vezi priznavanja pozicija financijskih izvještaja, a koriste se za sastavljanje i prezentiranje istih. Računovodstvena struka prihvatila je određeni broj općih načela poput neograničenosti vremena poslovanja, dosljednosti, usporedivosti, opreznosti i ostalih.

Računovodstveni standardi predstavljaju detaljnu razradu određenih računovodstvenih načela. Postoje dvije vrste računovodstvenih standarda;

- međunarodni računovodstveni standardi
- nacionalni računovodstveni standardi.

Međunarodni računovodstveni standardi, točnije Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI) su skup pravila koja služe za standardizaciju i harmonizaciju različitih računovodstvenih sustava. Zbog svoje opsežnosti i složenosti, primjena ovih standarda propisana je Zakonom za velike poduzetnike, dok mali i srednji poduzetnici mogu primjenjivati MSFI ili Hrvatske standarde financijskog izvještavanja (Žager i Dečman, 2015).

Nacionalni računovodstveni standardi RH su **Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI)** i temelj su za sastavljanje i objavu financijskih izvještaja za male i srednje poduzetnike u RH. Ovi standardi zadovoljavaju uvjete koje Europska unija propisuje za sastavljanje, prezentiranje i objavljivanje izvještaja, a manjeg su opsega, lakši za razumijevanje i primjenu od MSFI.

Zakonski propisi uređuju problematiku financijskog izvještavanja i druga računovodstvena pitanja. Zadnje objavljen Zakon o računovodstvu RH stupio je na snagu 1.1.2023. godine. U njemu se navodi usklađenost sa određenim direktivama EU. Službeni list Europske Unije objavljuje Direktivu 2013/34/EU Europskog parlamenta i vijeća koja govori o odlukama u vezi godišnjeg financijskog izvještavanja. Direktiva navodi da, dodatne informacije koje se navode u bilješkama od strane malih poduzeća, nisu potrebne u velikoj mjeri, a često uređivanje takvih informacija može biti i skupo. Zbog toga je određeno da mala poduzeća primjenjuju ograničeni režim objavljivanja informacija. U dijelu rada koji se odnosi na bilješke bit će prikazano što točno navedena Direktiva zahtijeva da poduzeće objavi u svojim bilješkama.

2.4. Financijski izvještaji malih poduzetnika

Zakonom o računovodstvu propisano je da su poduzetnici obvezni sastavljati te dostaviti financijske izvještaje Financijskoj agenciji. Na temelju tih izvještaja radi se pregled poslovanja u odnosu na prošlu godinu te se obrađene informacije koriste za sastavljanje statističkih izvještaja o kretanju gospodarstva Republike Hrvatske. Podaci godišnjih izvještaja objavljeni su javno te su dostupni svima. Potencijalni poslovni partneri prate izvještaje kao pregled u poslovanje poduzetnika te pomoću njih odlučuju o mogućoj suradnji. (Vodič kroz godišnji financijski izvještaj za poduzetnike, 2023)

FINA, financijska agencija, je najbitnija hrvatska tvrtka na području pružanja financijskih i elektroničkih usluga. Njen informacijski sustav podržava kako jednostavne financijske transakcije, tako i veoma zahtjevne poslove od nacionalne važnosti. Korisnici njezinih usluga su financijske institucije, državna i javna tijela, poslovni subjekti i građani Republike Hrvatske (FINA, 2023). Godišnji financijski

izvještaji se mogu dostaviti FINA-i osobno, u bilo kojoj Fininoj poslovnicu ili putem pošte na adresu poslovnice koja je odgovorna na području sjedišta obveznika. Dokumenti moraju biti dostavljeni u papirnatom obliku ili na mediju za elektroničku pohranu podataka kao elektronički potpisan dokument. Također, moguća je i predaja financijskih izvještaja putem web aplikacije RGFI (Registar godišnjih financijskih izvještaja).

Bilanca, račun dobiti i gubitka te bilješke uz financijske izvještaje su financijski izvještaji koje mali poduzetnici moraju objaviti na kraju svake poslovne godine. Hrvatski standard financijskog izvještavanja broj 1 (HSFI 1) – Financijski izvještaji odnosi se na propisivanje osnove za prezentiranje financijskih izvještaja kako bi se osigurala usporedivost podataka izvješća sa prethodnim razdobljima i ostalim poduzetnicima. (Marjanović Kavanagh, 2023). Hrvatski odbor za standarde financijskog izvještavanja, na temelju Zakona o računovodstvu, donosi odluku o izmjenama i dopunama odluke o objavljivanju HSFI (NN 105/2020), a u članku 1. detaljno je opisano što mali poduzetnici moraju objaviti u svojim bilješkama.

Bilanca je temeljni financijski izvještaj koji svojim detaljnim prikazom pomaže upotpuniti sliku financijskog položaja poduzeća. Navedeni potencijalni korisnici financijskih izvješća pomoću ovog eksternog izvještaja mogu vidjeti ima li poduzeće nepodmirene obveze te njegovu likvidnost i solventnost, što im uvelike može pomoći u odlukama o suradnji sa tim poduzećem.

Račun dobiti i gubitka je izvještaj koji prikazuje kretanje prihoda i rashoda, te konačan financijski rezultat obračunskog razdoblja poduzeća, a od velike je važnosti za eksterne korisnike financijskih izvještaja. Račun dobiti i gubitka ih najviše zanima jer je u njemu prikazana sveobuhvatna dobit ili gubitak, a to je ono što je potencijalnim suradnicima najvažnija informacija o promatranom poduzeću.

Pored navedenih osnovnih izvještaja, važno mjesto zauzimaju i bilješke uz financijske izvještaje o kojima će više riječi biti u nastavku.

2.4.1. Korisnici financijskih izvještaja

Među korisnicima financijskih izvještaja nalaze se razni subjekti koji imaju različite potrebe za informacijama, a glavne skupine korisnika navedene su u nastavku.

Ulagачi (investitori) zabrinuti su zbog rizika koje nosi ulaganje te zbog toga moraju imati informacije koje im pomažu utvrditi trebaju li kupiti ili prodati ulaganja. Također, zainteresirani su za informacije koje omogućuju procjenu sposobnosti poduzeća da isplati dividende te buduća kretanja cijena dionica promatranog poduzeća. **Zaposlenici** i njihove predstavničke skupine žele raspolagati informacijama

koje prikazuju je li poduzeće sposobno osigurati plaće i druga zaposlenička prava. **Vlade i njihove agencije** zainteresirane su za pošteno poslovanje poduzeća i pravilnu naplatu poreza. Također, zahtijevaju informacije sa svrhom reguliranja aktivnosti poduzeća, određivanja poreznih politika te kao osnovicu za statistiku nacionalnog dohotka i sličnih statistika. **Javnost** može dobiti informacije o tome kako poduzeće posluje te o njegovim aktivnostima. Ostali korisnici su zajmodavci i kreditori, dobavljači i kupci. Svatko od njih se na drugačiji način zanima za određeno poduzeće, ali svatko od njih bi trebao dobiti željenu informaciju pregledom izvještaja.

Uprava poduzeća ima glavnu odgovornost za izradu i prezentaciju financijskih izvješća, ali i ona sama, iako sudjeluje u planiranju, odlučivanju i kontroli, je zainteresirana za informacije sadržane u njima. Takve informacije su izvan djelovanja MSFI-a ili HSFI-a, ali su bitne samom poduzeću kako bi ono imalo ispravnu sliku svojeg poslovanja (Belak i Vudrić, 2012). Temeljem izvješća, menadžer i ostali suradnici, donose bitne odluke i upravo radi toga moraju biti sigurni da su ispravno obrađena.

2.4.2. *Eksterno računovodstvo i objava financijskih izvještaja*

Računovodstvene procese unutar jednog poduzeća mogu obavljati interni ili eksterni računovodstveni stručnjaci. Točnije, prikupljanje i obrada podataka te izrada financijskih izvještaja, može se provoditi unutar poduzeća ili za to može biti zaduženo vanjsko računovodstvo (*eng. accounting outsourcing*). Oba načina imaju svoje prednosti i mane, a menadžer bi trebao procijeniti koja opcija je bolje rješenje za poduzeće.

U svom pregledu literature, Rogošić (2019) je uvidjela da prethodna istraživanja upućuju na zaključak kako je vanjsko računovodstvo učinkovitije rješenje za upravljanje malim poduzećem, a kao moguće razloge za to navodi; smanjenje operativnih troškova koji se odnose na specijalizaciju osoblja, uštedu vremena te pristup specijaliziranim tehnologijama. Negativne strane eksternog računovodstva bi mogle biti nemogućnost trenutnog pristupa poslovnim knjigama i nedostatak podataka o financijskom stanju poduzeća. Neki podaci pokazuju da unutarnje računovodstvo pruža mnoge prednosti u usporedbi s vanjskim, iako je skuplje i kompliciranije rješenje. Na primjer, u poduzećima gdje se provodi interno računovodstvo, menadžeri posjeduju viši stupanj znanja o bitnim računovodstvenim stavkama i procesima. (Rogošić, 2019).

Bilo da financijske izvještaje sastavljaju interni ili eksterni stručnjaci, menadžeri bi trebali imati barem osnovno znanje o računovodstvu zbog toga što konačna odgovornost leži na njima. Nakon sastavljanja financijskog izvješća potreban je upravo njihov potpis.

Načelo pouzdanosti govori o točnosti i ispravnosti financijskih izvještaja. Međutim, ta odgovornost nije na samom vanjskom suradniku (ako ga ima), već na upravi poduzeća koje predaje izvještaj. Postoje razne mogućnosti prijevara u financijskim izvještajima, poput; precjenjivanja prihoda i imovine, izostavljanja značajnih financijskih informacija i podcjenjivanja troškova i obveza. U financijskim izvještajima stručnjaci mogu manipulirati informacijama poput transakcija, vremenima priznavanja prihoda, isporukama, dodatnim aranžmanima, nepravilnim odgodama troškova i ostalim stavkama. Ako dođe do izostavljanja značajnih financijskih informacija u financijskim izvještajima poput bilješki, menadžment to mora prepoznati kako ne bi ispalo da poduzeće manipulira računovodstvenim informacijama (Rezaee i Riley, 2014). To govori da iako se radi o brojevima i računanju, računovođa mora shvatiti da ima veliku odgovornost te da savjesno i u dobroj poslovnoj namjeri obavlja svoj posao.

2.5. Bilješke uz financijska izvješća

One sadrže veoma bitne informacije pri provedbi analize financijskih izvještaja. Dodatno pojašnjavaju složenost i vrijednost najvažnijih pozicija u temeljnim izvještajima te ih detaljno opisuju. Što sve treba biti objavljeno u njima propisano je računovodstvenim standardima, međutim njihova forma nije definirana pa se u poslovnoj praksi mogu naći različita rješenja poput tablica i grafičkih prikaza.

Prema prethodno navedenoj Direktivi 2013/34/EU, mali i mikro poduzetnici imaju odgovornost da u bilješkama uz godišnje financijske izvještaje objave sljedeće informacije:

- 1) naziv, sjedište (adresa), pravni oblik, državu osnivanja, matični broj subjekta, OIB, informaciju o tome je li poduzetnik u likvidaciji, stečaju ili skraćenom postupku prestanka bez likvidacije
- 2) opis vrste poslovanja i najvažnije aktivnosti poduzeća
- 3) informaciju o osnovi za sastavljanje financijskih izvještaja
- 4) usvojene računovodstvene politike u poduzeću
- 5) u slučaju kada se dugotrajna imovina mjeri prema revaloriziranim iznosima, tablicu koja prikazuje:
 - kretanja revalorizacijske rezerve u poslovnoj godini, uz objašnjenje poreznog tretmana
 - knjigovodstvenu vrijednost u bilanci koja bi se priznala da dugotrajna imovina nije bila revalorizirana
- 6) ako se financijski instrumenti ili imovina mjere po fer vrijednosti:
 - za svaku kategoriju financijskih instrumenata ili imovine koja nije financijski instrument, fer vrijednost

- za svaku kategoriju financijskih instrumenata, podatak o visini i prirodi instrumenata, uključujući značajne rokove i uvjete koji mogu imati utjecaj na iznos, ročnost i sigurnost budućih novčanih tokova

- tablicu koja prikazuje kretanja rezervi fer vrijednosti tijekom financijske godine

7) ukupan iznos svih financijskih obveza, jamstava ili nepredviđenih izdataka koji nisu uključeni u bilancu te oznaku prirode i oblika uspostavljenog stvarnog osiguranja, a sve obveze koje se odnose na mirovine i povezane poduzetnike ili poduzetnike povezane sudjelujućim udjelom objavljuju se zasebno

8) iznos predujmova i odobrenih kredita određenim članovima administrativnih i upravljačkih tijela, s naznakama kamatnih stopa, glavnih uvjeta i svih otplaćenih, otpisanih ili ukinutih iznosa, kao i obveza dogovorenih u njihovu korist preko bilo kakvih jamstava za svaku kategoriju

9) iznos i oblik pojedinih stavki prihoda ili rashoda izuzetne veličine ili pojave

10) svote koje poduzetnik duguje i čije je dospijeće veće od pet godina, kao i sva dugovanja pokrivena vrijednim osiguranjem koje je dao poduzetnik, uz naznaku oblika osiguranja

11) prosječan broj zaposlenih tijekom financijske godine.

Prethodne informacije objavljene su u Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (NN 105/2020) na temelju koje će biti analizirane bilješke triju malih poduzetnika sa područja Republike Hrvatske.

3. KOMPARATIVNA ANALIZA BILJEŠKI

3.1. Informacije o izabranim poduzećima

U ovom radu izabrana su tri mala poduzeća sa područja grada Splita. Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. (u daljnjem tekstu NKD), pripadaju šifri 79.11. koja označava da se radi o djelatnosti putničkih agencija. Sva poduzeća su registrirana kao mali poduzetnici i temeljem toga su obvezni predati financijska izvješća u Registar godišnjih financijskih izvješća (RGFI) kako bi ona bila dostupna za eksterne korisnike.

- Prvo poduzeće posluje pod nazivom Adriagate d.o.o. i osnovano je s ciljem omogućavanja što jednostavnijeg pronalaska i rezervacije smještaja na Jadranu domaćim i stranim gostima.

Osnovne djelatnosti za koje je poduzeće Adriagate d.o.o. registrirano jesu slijedeće:

- djelatnosti putničkih agencija
 - kupnja i prodaja robe
 - trgovačko posredovanje na domaćem i inozemnom tržištu
 - pomorski i obalni prijevoz
 - iznajmljivanje plovnih prijevoznih sredstava
 - iznajmljivanje i posredovanje u iznajmljivanju vozila (rent-a-car)
 - iznajmljivanje motocikala.
- Drugo poduzeće je Adriatic.hr d.o.o. koje obavlja slijedeće djelatnosti;
 - pružanje usluga u turizmu
 - pružanje usluga turističke agencije
 - promidžbe
 - trgovačko posredovanje na domaćem i inozemnom tržištu
 - prijevoz putnika i tereta
 - fotografske djelatnosti
 - prevoditeljske djelatnosti.
 - Under heaven d.o.o. je putnička agencija koja se bavi sličnim djelatnostima kao i prethodna dva poduzeća, međutim bavi se i :
 - javnim prijevozom u obalnom pomorskom prometu

- iznajmljivanjem jahti i brodica
- čišćenjem plovnih objekata.

3.2. Usporedni prikaz bilješki

U ovom dijelu rada detaljno će se analizirati financijske bilješke tri prethodno navedena poduzeća. Dobit će se uvid u njihovu kvalitetu, opsežnost i predstavljaju li one uistinu dodatne i dopunske informacije i objašnjenja za bilancu i račun dobiti i gubitka. Točnije, dobit će se odgovor na pitanje ispunjavaju li one svoju ulogu u financijskom izvještavanju. Tablice će pomoći lakšem pregledu informacija.

Prikupljene bilješke odnose se na 2021. godinu, a predane su u lipnju 2022. godine. Bilješke za 2022. godinu još nisu objavljene.

STAVKA 1

Tablica 3.

Opće informacije o poduzeću objavljene u bilješkama za 2021. godinu.

Naziv	ADRIAGATE d.o.o.	ADRIATIC.HR d.o.o.	UNDER HEAVEN d.o.o.
Sjedište	√	√	√
Pravni oblik	√	√	√
Država osnivanja	√	√	√
Matični broj	√	√	√
OIB	√	√	√
Stečaj, likvidacija ili skraćeni postupak prestanka	-	-	-

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti iz RGFI (2023).

U tablici su kvačicom označene stavke koje su navedene u financijskim bilješkama poduzeća. Vidljivo je da je svako poduzeće objavilo informacije koje udovoljavaju propisanom zakonu za objavljivanje bilješki. Stečaj, likvidacija ili skraćeni postupak prestanka društva nije zabilježen u ničijoj bilješki.

STAVKA 2

Tablica 4.

Opis vrste poslovanja i glavne aktivnosti poduzeća 2021. godine.

Naziv poduzeća	ADRIAGATE d.o.o.	ADRIATIC.HR d.o.o.	UNDER HEAVEN d.o.o.
Opis vrste poslovanja	√	√	√
Glavne aktivnosti	√	√	x

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti iz RGFI (2023).

Opis vrste poslovanja odnosi se na Nacionalnu klasifikaciju djelatnosti (NKD). Sva tri poduzeća navode šifru svoje djelatnosti 79.11 – djelatnosti putničkih agencija. Adriagate d.o.o. za svoje glavne aktivnosti nabroja razne poslove, poput kupnje i prodaje robe, posredovanje, pružanje raznih usluga, iznajmljivanje i ostalo. Adriatic.hr također ima podužu listu svojih aktivnosti. Jedino poduzeće Under heaven nije navelo svoje glavne aktivnosti u svojim bilješkama.

STAVKA 3

Tablica 5.

Informacije o osnovi za sastavljanje financijskih izvještaja za 2021. godinu.

Naziv poduzeća	ADRIAGATE d.o.o.	ADRIATIC.HR d.o.o.	UNDER HEAVEN d.o.o.
Osnove sastavljanja	√	√	√

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti iz RGFI (2023).

Adriagate d.o.o. u bilješkama navodi:

- da su financijski izvještaji sastavljeni su po pravilu nastanka događaja
- da su financijski izvještaji Društva sastavljeni po načelu povijesnog troška (ne po trenutnoj tržišnoj vrijednosti)

- izjavu o usklađenosti (sastavljanje je obavljeno sukladno Zakonu o računovodstvu)

Adriatic.hr d.o.o. u osnovama sastavljanja navodi da su izvještaji pripremljeni na principu neograničenosti poslovanja i da su u skladu s Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja i Zakonom o računovodstvu RH.

Under heaven d.o.o. navodi gotovo iste osnove za sastavljanje izvještaja kao i poduzeće Adriagate.

STAVKA 4

Jedna od najvažnijih stavki za razumijevanje poslovanja poduzeća su zasigurno njegove usvojene **računovodstvene politike**. One predstavljaju određena načela, praksu, dogovore i pravila koja su poduzeća usvojila i primjenjuju ih tijekom sastavljanja izvještaja. Ne postoji jedinstven format bilješki uz financijske izvještaje, pa tako nije ni određeno koje politike poduzeće mora objaviti u bilješkama. Zato poduzetnik treba prilagoditi računovodstvene politike potrebama svog društva i dodatno ih pojasniti u svojim bilješkama (Marjanović Kavanagh, 2023).

Tablica 6.*Politike navedenih poduzeća za 2021. godinu.*

Redni broj	Adria gate d.o.o.	Adriatic.hr d.o.o.	Under heaven d.o.o.
1.	Nematerijalna imovina	Osnove sastavljanja*	Nematerijalna imovina
2.	Materijalna imovina	Strane valute	Materijalna imovina
3.	Financijska imovina	Nematerijalna imovina	Biološka imovina
4.	Zalihe	Materijalna imovina	Ulaganja u nekretnine
5.	Potraživanja	Zalihe	D.imovina za prodaju
6.	Kapital	Potraživanja	Financijska imovina
7.	Obveze	Novac	Zalihe
8.	Vrem.razgraničenja	Kapital	Potraživanja
9.	Prihodi	Obveze	Kapital i rezerve
10.	Rashodi	Odgođeno pl.troškova	Obveze
11.	Porez na dobit	Prihodi	Rezerviranja
12.	Dog.nakon datuma bil.	Rashodi	Vremenska razgranič.
13.	Konsol.fin.izvještaji		Tekući porez na dobit
14.	Usporedne informacije		PDV
15.			Odgođena porezna im.
16.			Prihodi
17.			Rashodi
18.			Vrij.iskazane u fin.izvj.

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti iz RGFI (2023).

* Osnove sastavljanja ne bi trebale biti u odjeljku računovodstvenih politika, već prethodno odvojene.

U tablici su zatamnjene zajedničke stavke, odnosno politike, koje su objavila sva tri promatrana društva. Iz toga se može zaključiti da su politike, poput onih koje se odnose na imovinu, zalihe i obveze, važne za razumijevanje poslovanja svakog poduzeća. Iako su politike detaljno objašnjene, postoji manji broj njih koje nisu od nikakve važnosti za poduzeće, a ono ih je svakako navelo.

Na primjer, u bilješkama poduzeća Adriagate d.o.o. navedeno je da se, kod sastavljanja računovodstvenih politika za dugotrajnu nematerijalnu imovinu, amortizacija obračunava primjenom linearne metode. Također, kod politika koje se odnose na zalihe, poduzeće navodi kako se one mjere.

Ovakav opis računovodstvenih politika je koristan i pomaže korisniku bolje razumjeti načine poslovanja jednog poduzeća.

STAVKA 5

Nakon nabave dugotrajne materijalne imovine društvo mora odabrati metodu njenog naknadnog mjerenja, što je nevedeno i u zahtjevima HSFI-a - Dugotrajna materijalna imovina i MRS-a 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema.

Metoda naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine trebala bi biti određena računovodstvenim politikama društva, a moguće je odabrati jednu od dvije metode: **metodu troška ili metodu revalorizacije**.

Koristeći metodu troška društvo u svojim poslovnim knjigama dugotrajnu materijalnu imovinu iskazuje prema utvrđenom trošku nabave umanjenom za iznos amortizacije te eventualne gubitke od umanjenja vrijednosti (vrijednosna usklađenja na niže). (Zaloker, 2020).

- U računovodstvenoj politici poduzeća Adriagate d.o.o., navedeno je da se dugotrajna materijalna imovina na početku priznaje po trošku nabave koji prilikom kupnje obuhvaća mnoge dodatne troškove poput prijevoza i montaže. Dugotrajna nematerijalna imovina se također na početku priznaje po trošku nabave. Nematerijalna imovina se nakon početnog priznavanja mjeri po troškovnom modelu. U ovom slučaju nema revalorizacije i poduzeće nije dužno objaviti tablicu kretanja revalorizacijskih rezervi.
- Adriatic.hr d.o.o. navodi da se nematerijalna imovina mjeri metodom troška, odnosno iskazuje se po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju. Materijalna imovina se iskazuje po trošku ulaganja u njeno pribavljanje (npr. za prirodna bogatstva, zemljišta) ili po trošku nabave (npr. građevinski objekti, postrojenja). Također nije potrebna tablica kretanja revalorizacijskih rezervi.
- U bilješkama poduzeća Under heaven d.o.o., u odjeljku računovodstvenih politika, navedeno je da se također radi o trošku nabave. U odjeljcima o politikama dugotrajne

imovine spominju se obje metode i revalorizacija je detaljno opisana, međutim ovo poduzeće nije primjenilo metodu revalorizacije pa se može zaključiti da je opis i navođenje ove metode suvišno.

STAVKA 6

Ako se financijski instrumenti ili imovina mjere po fer vrijednosti, treba navesti; značajne predodžbe koje su služile kao podloga za načine i tehnike vrednovanja u slučaju financijskih instrumenata i tablicu koja prikazuje kretanja rezervi fer vrijednosti tijekom financijske godine.

Iz bilance (pasiva – kapital) vidljivo je kako poduzeće Adriagate d.o.o. nema rezerve fer vrijednosti tijekom ove poslovne godine, te nije dužno ispuniti tablicu takvih kretanja.

Tablica 7.

Dio pasive poduzeća Adriagate d.o.o.

IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	076		0	0
V. REZERVE FER VRIJEDNOSTI (AOP 078 do 082)	077		0	0
1. Fer vrijednost financijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (odnosno raspoložive za prodaju)	078			
2. Učinkoviti dio zaštite novčanih tokova	079			
3. Učinkoviti dio zaštite neto ulaganja u inozemstvu	080			
4. Ostale rezerve fer vrijednosti	081			
5. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja (konsolidacija)	082			

Izvor: RGFI (2023).

- Adriatic.hr d.o.o. i Under heaven d.o.o. imaju potpuno identičnu situaciju što se tiče fer vrijednosti.

Fer vrijednost → u međunarodnim računovodstvenim standardima označava iznos za koji se razmjenjuje imovina ili za koji se može podmiriti obveza između dobro informiranih poslovnih partnera koji nastupaju dobrovoljno i koji su neovisni jedan o drugome (Rječnik za kontrolere, 2013).

STAVKA 7

- Adriagate u bilješki pod rednim brojem 24 navodi da društvo nema potencijalnih ili drugih neiskazanih obveza u bilanci.

U pravilima o pisanju bilješki stoji da se sve obveze koje se odnose na mirovine i povezane poduzetnike objavljuju odvojeno. Zbog toga poduzeće Adriagate d.o.o. objavljuje odvojene tablice koje prikazuju obveze i potraživanja od strane tri povezana poduzeća. U nastavku je prikazana jedna tablica koja se odnosi na povezano društvo i njegove obveze.

Tablica 8.

Prikaz obveza poduzeća Adriagate prema povezanom društvu.

Opis	31.12.2020.	Dugovni promet	Potražni promet	31.12.2021.
Obveze	9.375	112.500	112.500	9.375
UKUPNO	9.375	112.500	112.500	9.375

U 2021. godini društvo TIBOR TOURS d.o.o. pružilo je Društvu usluge u vrijednosti 112.500 kuna s PDV-om. Usluge se odnose na najam poslovnog prostora.

Izvor: RGFI (2023).

- Poduzeća Adriatic.hr i Under heaven nemaju takvih zabilješki.

STAVKA 8

Ni jedno poduzeće nije zabilježilo svote predujmova i odobrenih kredita članovima administrativnih, upravljačkih i nadzornih tijela.

STAVKA 9

Prihodi i rashodi izuzetne veličine ili pojave. Ova stavka se odnosi na određene prihode i rashode čija je veličina znatno veća od standardnih iznosa. Tako, na primjer Adria gate d.o.o. bilježi prihod od šteta i državnih subvencija što je i prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 9.

Prikaz raščlanjenih prihoda poduzeća Adriagate.

	1. siječnja 2020. - 31. prosinca 2020.	1. siječnja 2021. - 31. prosinca 2021.
Otpisi obveza prema dobavljačima	39.742	54.976
Prihod od prodaje dugotrajne imovine	1.961	125.199
Inventurni viškovi	1.110	267
Novčani viškovi	180	4.898
Prihodi od šteta	5.086.947	1.581.140
Prihodi od državnih potpora	1.848.180	1.479.778
Ostali poslovni prihodi	3.158	9.651
UKUPNO	6.981.278	3.255.909

Izvor: RGFI (2023).

Vidljivo je da su prethodno dva navedena prihoda ovog poduzeća znatno veća u odnosu na ostale.

- Ostala dva poduzeća ne bilježe takve prihode pa nije bilo potrebno da izrade tablicu.

STAVKA 10

Iznosi koje poduzetnik duguje i koji dospijevaju nakon više od pet godina.

Sva 3 poduzeća navode da nemaju takvih dugovanja.

STAVKA 11

Prosječan broj zaposlenih u navedenim poduzećima tijekom financijske godine glasi ovako:

- Poduzeće Adriagate d.o.o. imalo je 59 zaposlenika 2021. godine.
- Adriatic.hr d.o.o. raspolagalo je sa 16 zaposlenika.
- Under heaven d.o.o. je 2021. godine imalo 28 zaposlenih.

Ova stavka mora biti objavljena u financijskim izvještajima jer služi kao jedan od uvjeta za određivanje kategorije poduzeća. Vidljivo je da poduzeće Adriagate d.o.o. ima više od 50 zaposlenika što ne

ispunjava kriterije za kategorizaciju malog poduzeća. Međutim, ono ne prelazi uvjete koji se odnose na ukupnu aktivu i prihode pa tako ispunjava kriterije za kategoriju malog poduzeća.

Bilješke uz bilancu

Bilješke bi se trebale pisati redosljedom kojim su prikazane i u bilanci i računu dobiti i gubitka navodi Slovinac (2022). Ta uredba vjerojatno proizlazi iz potrebe za što jednostavnijim i preglednijim predočenjem informacija te kako bi korisnik izvještaja, bio on obični građanin ili profesionalni računovođa, mogao lako dobiti potrebne informacije.

Tablica 10.

Broj bilješki uz bilancu navedenih poduzeća.

NAZIV PODUZEĆA	BROJ BILJEŠKI UZ BILANCU
Adria gate d.o.o.	25
Adriatic.hr d.o.o.	13
Under heaven d.o.o.	31

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti iz RGFI (2023).

➤ **Adriagate d.o.o.**

U prvoj bilješki uz bilancu, koja se odnosi na dugotrajnu materijalnu imovinu, prezentirana su ulaganja u tuđu imovinu, web stranica, vlastiti software te goodwill. Izrađena je tablica koja prikazuje nabavnu vrijednost, ispravak vrijednosti i neto knjigovodstvenu vrijednost. Navedenene su stavke **dugotrajne materijalne imovine**, njihova vrijednost i kretanje koje je prikazano tablicom. Tablica je dodatno pojašnjena i procjenjuje se da nema pokazatelja koji upućuju na gubitak od umanjenja vrijednosti materijalne imovine. **Dugotrajna financijska imovina** se odnosi na ulaganja u udjele, tj. dionice, dane zajmove, depozite i ostalo. Također je izrađena tablica i napisana su dodatna pojašnjenja ispod nje. Za zalihe, kratkotrajnu financijsku imovinu i potraživanja napravljene su tablice sa pojašnjenjima.

➤ **Adriatic.hr d.o.o.**

U prvoj bilješki uz bilancu napravljena je tablica koja prikazuje strukturu **ukupnih prihoda**. Zatim je napravljena tablica koja prikazuje strukturu prihoda sa pojašnjenjima ispod nje. **Financijski prihodi** nisu detaljno analizirani. Napisana je samo jedna rečenica u vezi te stavke. Za **ukupne rashode** napravljena je tablica, međutim u nju nije upisano ništa što nije upisano u račun dobiti i gubitka. Napravljena je tablica strukture **poslovnih rashoda** i detaljno je opisana.

- Under heaven d.o.o. u svojim bilješkama je još detaljnije obradila svoje bilješke uz bilancu. Svaka stavka je posebno opisana i sadrži grafičke prikaze.

3.3. Izgled bilješki

Velik broj računovodstvenih servisa servisa, pa tako i računovođe koji su zaposleni u manjim i srednjim poduzećima koriste razne programe kako bi pojednostavili izradu financijskih izvještaja.

Postoje 3 glavna programa za izradu računovodstvenih bilješki namijenjena hrvatskom tržištu, a to su:

- Minimax.hr
- i – bilješke.hr
- Raverus.hr

Sva tri programa omogućavaju automatsku izradu bilješki u nekoliko minuta. Nema potrebe za ikakvim ručnim ispisivanjem, a dovoljno je učitati tablicu s podacima i preuzeti gotove bilješke.

Na svojim stranicama omogućavaju preuzimanje primjerka gotovih bilješki uz financijske izvještaje kako bi potencijalni korisnik mogao vidjeti kako bi njegove bilješke mogle izgledati. Preuzimanjem primjerka Raverus.hr gotovih bilješki, vidljivo je da je poduzeće Under heaven d.o.o. koristilo njihovo programsko rješenje.

Ipak, korištenjem tih programa često se ne pridaje pažnja samom sadržaju u bilješkama, pa tako može doći do navođenja potpuno **nepotrebnih objava**. Prilikom prezentiranja skraćenih računovodstvenih politika, ne trebaju se navoditi politike koje poduzeće nije koristilo i koje vjerojatno neće primjenjivati u budućnosti. Na primjer, neko poduzeće objavi računovodstvenu politiku vrednovanja biološke imovine, a posluje u sektoru koji gotovo nikad nema evidentiranu biološku imovinu.

Nasuprot navedenom, postoje **nedostatne objave** koje zadovoljavaju formu, ali ne i propisani sadržaj. Jedan od primjera je navođenje jednog iznosa za rezervacije društva. Rezervacije je moguće evidentirati po raznim osnovama (za jamstvene rokove, mirovine, otpremnine i slično). Iz prethodne objave nije jasno temeljem čega su rezervacije evidentirane.

Čest slučaj su i **ponavljajuće objave** koje u bilješkama spominju određeni iznos neke pozicije, a on je korisniku financijskog izvještaja već prezentiran u bilanci ili računu dobiti i gubitka. Primjer takve objave bio bi: "Dugoročne obveze društva iznose 15.000.000 kn". Taj podatak korisnik financijskih izvještaja već ima prezentiran u bilanci i samo ponavljanje istoga bez dodatnih pojašnjenja nije potrebno u bilješkama.

Jednostavna izrada, sažeti prikazi, grafički elementi i nedvosmislen sadržaj sastavni su dio dobrih bilješki. Može se reći da su bilješke ogledalo poduzeća i postoji prilika da njihovim izgledom ono privuče veći broj poslovnih partnera. Bošnjak (2020) navodi da velika poduzeća shvaćaju svoje bilješke kao reklamu. Za primjer uzima Daimlera, njemačkog automobilskeg proizvođača koji svoje financijske izvještaje započinje slikom novog vozila kojeg stavlja na tržište. Također, na svojim web stranicama nudi zanimljiv pregled bilješki uz financijske izvještaje. Ovo može dovesti do zaključka da što je firma uspješnija i ima više suradnika, pridaje veću važnost svakom dijelu svog poslovanja pa tako i bilješkama uz financijska izvješća.

Tablica 11.

Broj tablica i grafova za navedena poduzeća.

Poduzeće	Adriagate	Adriatic.hr	Under heaven
Broj tablica	36	7	11
Broj grafova	0	0	15

Izvor: Izrada autora. Podaci preuzeti iz RGFI (2023).

Vidljivo je kako se poduzeće Adriagate najviše koristilo tablicama za pojašnjavanje određenih stavki izvještaja. Dobra strana toga je što se korisniku pruža bolja preglednost i lakše snalaženje u izvještaju. Međutim neke tablice i nisu bile potrebne jer prikazuju upravo dio bilance i računa dobiti i gubitka koji su sami po sebi pregledni za svakog korisnika pa i onog koji se ne razumije u standarde financijskog izvještavanja. Također, ovo poduzeće nije koristilo nikakve grafove i prikaze koji bi možda slikovitije prikazali neke financijske pokazatelje.

Adriatic.hr je najmanje opsežan izvještaj od navedenih bilješki uz financijska izvješća. Poduzeće nije objavilo velik broj tablica, a i one koje su objavljene većinom su kratko pojašnjene. Nema izrađenih grafova ni strukturnih krugova. Under heaven d.o.o. ima jedanaest tablica i čak petnaest grafova i strukturnih krugova. Svaka tablica i graf su precizno pojašnjeni.

Poduzeća Adriatic.hr d.o.o. i Adriagate d.o.o. za sastavljanje financijskih izvještaja koristila su vanjskog suradnika. Na kraju izvještaja nalaze se potpisi pružatelja računovodstvenih usluga i direktora navedenih poduzeća. Pregledom izgleda bilješki može se zaključiti da su vanjski suradnici, koji su sastavljali navedene bilješke, koristili programska rješenja poput gore navedenih.

4. ZAKLJUČAK

Mali poduzetnici daju velik doprinos hrvatskom gospodarstvu, a to se vidi i prema rezultatima poslovanja u izvještajima Hrvatske gospodarske komore. Njihovo poslovanje uređeno je određenim zakonima, pravilnicima, standardima i računovodstvenim načelima. Uz bilancu i račun dobiti i gubitka, bilješke uz financijske izvještaje značajan su segment izvještavanja malih poduzetnika.

Hrvatski odbor za standarde financijskog izvještavanja donio je 2020. godine odluku o izmjenama i dopunama odluke o HSFI-ju, što je utjecalo na izvještavanje malih poduzetnika jer se njihovo izvještavanje temelji upravo na tim standardima. Iako izgled bilješki nije strogo definiran, postoje određena pravila kojih bi se poduzetnici trebali pridržavati. Tako je gore navedenom odlukom definirana struktura bilješki i njen sadržaj i to u skladu sa Direktivom EU.

Analizom bilješki triju malih poduzetnika RH, može se zaključiti da određena društva zaista pridodaju značaj bilješkama uz financijska izvješća. Računovodstvene politike i bilješke uz bilancu su relativno dobro opisane i prikazane pomoću grafova i tablica. Iako postoje dijelovi izvještaja koji su suvišni, vidljivo je da poduzeće vodi računa o njihovom sadržaju. To dovodi do zaključka da određeni dio malih poduzetnika ne ispunjava samo „formu“ već uistinu želi korisnicima pružiti vrijedne i jasne informacije. Ipak, prilikom istraživanja i pregleda bilješki raznih poduzeća, bilo je jasno kako neka od njih ne pridaju velik značaj ovom izvještaju. Pregled 3 izvještaja može dovesti do predodžbe, ali potrebno je uzeti veći uzorak bilješki malih poduzeća kako bi se dobio ispravan zaključak o tome koliko im mala poduzeća pridaju značaja tijekom izvještavanja.

Danas je pisanje bilješki, ali i drugih financijskih izvješća, olakšano zbog različitih programskih rješenja koja u vrlo kratkom roku mogu ispisati sve potrebne informacije za kvalitetan sadržaj izvještaja. Pa tako se iz pregleda bilješki u ovom radu može zaključiti da i interni i eksterni suradnici koriste takve programe. Iako takav način bilješki ima svoje prednosti, može doći do određenih greški ili do navođenja nepotrebnih informacija. Računalo ne može u potpunosti zamijeniti čovjeka koji logičkim razlučivanjem može zaključiti koje informacije su zaista bitne, a koje nisu.

LITERATURA

KNJIGE:

Belak V. i Vudrić N. (2012) *Osnove suvremenog računovodstva*. Belak Excellens Zagreb

Rezaee Z i Riley R. (2014) *Prijevара u financijskim izvještajima*. Mate d.o.o.

Žager K.; Dečman N. (2015) *Računovodstvo malih i srednjih poduzeća*. Sveučilišna tiskara Zagreb

ZAKONI, PRAVILNICI, ODLUKE:

Odbor za standarde financijskog izvještavanja Odluka o: Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja broj 1 (HSFI 1) NN 86/15 (2015)

Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti [NKD] NN 58/07 (2007)

Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja NN 86/15 (2015)

Odluka o proglašenju Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (NN 57/2022)

Službeni list Europske Unije (2013) Direktiva 2013/34/EU europskog parlamenta i vijeća

Zakon o izmjenama Zakona o računovodstvu NN 114/22 članak 2. (2022)

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva NN 121/16 (2016)

Zakon o računovodstvu Republike Hrvatske NN 109/07. članak 3. (2007)

Zakon o računovodstvu Republike Hrvatske NN 120/16. članak 19. (2023)

Zakon o računovodstvu Republike Hrvatske NN 78/15 članak 5. (2015)

Zakon o računovodstvu, Odluka o izmjenama i dopunama odluke o objavljivanju HSFI NN 105/20 (2020)

OSTALO:

Bošnjak Ž. (2020). Revizija – Bilješke. Pruzeto s <https://zad-revizija.hr/revizija-biljeske/> na datum 20. srpnja 2023.

Državni zavod za statistiku [DZS] (2021) Broj i struktura poslovnih subjekata po županijama; https://podaci.dzs.hr/media/knzv43s/11-1-2_1_broj-i-struktura-poslovnih-subjekata-po-%C5%BEupanijama-stanje-30-lipnja-2021.pdf

Financijska agencija [FINA] (2023) *Tko smo?* preuzeto s <https://www.fina.hr/tko-smo> na datum 26. kolovoza 2023.

- Hrvatska gospodarska komora [HGK] (2021) Gospodarska kretanja 5/6;
<https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja562021>
- Marjanović Kavanagh (2023). „Bilješke uz financijske izvještaje za mikro i male poduzetnike prema HSFI-ju“ Računovodstvo, revizija i financije [RRiF] (str. 166 – 173)
- Registar godišnjih financijskih izvješća [RGFI] (2023) Objavljeni izvještaji.
<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/izbornik.do>
- Rječnik za kontrolere , Poslovna učinkovitost d.o.o. za poslovno savjetovanje, Zagreb, (2013); Preuzeto s
<https://kontroling-portal.eu/leksikon-pojmova/poslovanje/58-medunarodni-racunovodstveni-standardi-mrs-msfi> na datum 29. kolovoza 2023.
- Rogošić A. (2019). Accounting Outsourcing Issues. *Eurasian Journal of Business and Management*. 7(3), (str. 44 – 53)
- Slovinac I. (2022). „Bilješke uz financijske izvještaje za 2022 za obveznike HSFI-ja“ TEB Zagreb (str. 111 – 121)
- Vodič kroz godišnji financijski izvještaj za poduzetnike. *Aestus Group*. (2023); <https://aestus.hr/vodic-kroz-godisnji-financijski-izvjestaj-za-poduzetnike/>
- Zaloker D. (2020) Tko mora provesti revalorizaciju dugotrajne materijalne imovine? TEB; preuzeto s
[https://www.teb.hr/novosti/2020/tko-mora-provesti-revalorizaciju-dugotrajne-materijalne-
imovine/](https://www.teb.hr/novosti/2020/tko-mora-provesti-revalorizaciju-dugotrajne-materijalne-imovine/)

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Grafički prikaz 1. Ukupan broj mikro, malih i ostalih poduzeća Republike Hrvatske u 2016., 2017., 2018. i 2019. godini. (HGK, 2021)

Grafički prikaz 2. Prihodi poduzetnika iskazani u milijunima kuna za godine 2016., 2017., 2018. i 2019. (HGK, 2021)

Grafički prikaz 3. Okvir financijskog izvještavanja.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Uvjeti za klasifikaciju poduzetnika u RH.

Tablica 2. Aktivna trgovačka društva prema pravno ustrojbenim oblicima po kvartalima 2022. godine. (DZS, 2021)

Tablica 3. Opće informacije o poduzeću objavljene u bilješkama za 2021. godinu.

Tablica 4. Opis vrste poslovanja i glavne aktivnosti poduzeća 2021. godine.

Tablica 5. Informacija o osnovi za sastavljanje financijskih izvještaja za 2021. godinu.

Tablica 6. Politike navedenih poduzeća za 2021. godinu.

Tablica 7. Dio pasive poduzeća Adriagate d.o.o. (RGFI, 2023)

Tablica 8. Prikaz obveza poduzeća Adriagate prema povezanom društvu. (RGFI, 2023)

Tablica 9. Prikaz raščlanjenih prihoda poduzeća Adriagate. (RGFI, 2023)

Tablica 10. Broj bilješki uz bilancu navedenih poduzeća.

Tablica 11. Broj tablica i grafova za navedena poduzeća.

SAŽETAK

Mali poduzetnici uvelike doprinose razvoju gospodarstva Republike Hrvatske, što pokazuju i ukupni prihodi od 190 milijardi kuna u 2019. godini. Većina njih organizirana je kao društvo s ograničenom odgovornošću radi određenih prednosti koje takav oblik organiziranja donosi. Neke od prednosti su jednostavnija računovodstvena i porezna regulativa u odnosu na dionička društva. Okvir računovodstvenog izvještavanja za male poduzetnike objedinjuje načela, standarde i zakonske propise koji pomažu u sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja. S obzirom na to da su mali poduzetnici prema **Zakonu o računovodstvu RH** dužni predati tri vrste financijskih izvještaja, oni moraju biti upoznati sa određenim zakonima i direktivama. Jedna od bitnijih je Direktiva 2013/34/EU koja govori o godišnjim financijskim izvještajima za određene vrste poduzeća. Godišnji financijski izvještaji se dostavljaju financijskoj agenciji, u ovom slučaju to je FINA – vodeća tvrtka na području pružanja financijskih usluga. Izvještaji se mogu predati osobno u poslovnoj jedinici ili putem web aplikacije RGFI (Registar godišnjih financijskih izvješća). Upravo s te aplikacije preuzete su **bilješke uz financijske izvještaje** triju malih poduzetnika koje su obrađene u ovom radu. Izvještaji su objavljeni javno kako bi korisnici, bili oni investitori, zaposlenici, Vlada, agencije ili građani, dobili uvid o financijskom stanju poduzeća koje ih zanima. Uz bilancu i račun dobiti i gubitka, mali poduzetnici objavili su i bilješke koje dodatno pojašnjavaju strukturu i vrijednost određenih stavki iz prethodna dva izvještaja. Njihova forma nije strogo definirana, međutim postoje određene informacije koje poduzeće mora objaviti. Prethodno navedena direktiva odredila je koje su to informacije i prema tim odredbama obrađena je analiza bilješki u ovom radu. Točnije, napravljena je usporedna analiza koja može predočiti koliko mala poduzeća posvećuju pažnju bilješkama i rade li to u skladu sa Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja i Direktivom EU. Načelo pouzdanosti govori o ispravnosti financijskih izvještaja, a bez obzira koristi li poduzeće interno ili eksterno računovodstvo, konačnu odgovornost preuzima menadžer. Navođenjem krivih podataka i manipuliranjem informacijama krši se prethodno navedeni zakon i gubi se povjerenje u poduzeće od strane eksternih korisnika izvještaja.

Sva tri obrađena poduzeća su sa područja grada Splita, organizirana su kao društvo s ograničenom odgovornošću i pripadaju šifri 79.11. prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti. Usporednom analizom njihovih bilješki vidljivo je da poduzeća vode računa o njihovom sadržaju. Koristeći grafičke prikaze i tablice, čitatelj ostvaruje bolju predodžbu financijskih pokazatelja ovih poduzeća. Iako sadrže po koju nepotrebnu ili nedostatnu objavu, može se reći da su kvalitetno napisane i udovoljavaju HSFI. Pregledavanjem navedenih bilješki, vidljivo je da su korištena programska rješenja koja omogućavaju automatsku izradu financijskih izvješća i tako olakšavaju proces izvještavanja.

KLJUČNE RIJEČI: mali poduzetnici, bilješke uz financijske izvještaje, Zakon o računovodstvu RH

SUMMARY

Small entrepreneurs greatly contribute to the development of the economy of the Republic of Croatia, as shown by the total revenues of HRK 190 billion in 2019. Most of them are organized as a limited liability company due to certain advantages that such form of organization brings. Some of the advantages are simpler accounting and tax regulations compared to joint-stock companies. The accounting reporting framework for small businesses brings together principles, standards and legal regulations that assist in the preparation and presentation of financial statements. Considering that according to the **Accounting Act of the Republic of Croatia**, small entrepreneurs are required to submit three types of financial statements, they must familiarize themselves with certain laws and directives. One of the more important ones is Directive 2013/34/EU which talks about annual financial statements for certain types of companies. Annual financial reports are submitted to a financial agency, in this case it is FINA - a leading company in the field of providing financial services. The reports can be submitted in person at the business unit or through the web app RGFI (Register of Annual Financial Reports). It is from this app that the **notes to the financial statements** of three small entrepreneurs, which are processed in this paper, were taken. The reports are published so that the users, be they investors, employees, the Government, agencies or citizens, get an insight into the financial condition of the companies they are interested in. In addition to the balance sheet and profit and loss account, small entrepreneurs also published notes that further clarify the structure and value of certain items from the previous two reports. Their form is not strictly defined, however there is certain information that the company must publish. The already mentioned directive determined what this information is, and according to these provisions, the analysis of the notes in this paper was carried out. More precisely, a comparative analysis was made that can show how much attention small companies pay to notes and whether they do so in accordance with Croatian financial reporting standards and the EU Directive. The principle of reliability speaks about the correctness of financial statements, and regardless of whether the company uses internal or external accounting, the manager assumes the final responsibility. Stating wrong data and manipulating information violates the mentioned law and loses trust in the company on the part of external users of the report.

All three processed companies are from the area of the city of Split, are organized as a limited liability company and belong to code 79.11. according to the National Classification of Activities. A comparative analysis of their notes shows that companies take care of their content. Using graphics and tables, the reader gets a better idea of the financial indicators of these companies. Although they contain some unnecessary or insufficient information, it can be said that they are well written and meet HSFI. By reviewing the mentioned notes, it is evident that software solutions were used that enable the automatic creation of financial reports and thus facilitate the reporting process.